

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.003.02.2018
P/18/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/18/071 – Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z dysfunkcjami.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 września 2015 r. do dnia zakończenia kontroli (lata szkolne 2015/2016-2017/2018) i okres wcześniejszy, jeśli miał związek z przedmiotem kontroli.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontrolerzy</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Agnieszka Olejarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/28/2018 z dnia 19 marca 2018 r. 2. Zbigniew Majewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/25/2018 z dnia 15 marca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Starachowicach (dalej: Poradnia), ul. Radomska 72, 27-200 Starachowice.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Grażyna Jabłońska, Dyrektor Poradni (dalej: Dyrektor). (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna Poradnia nie podjęła wystarczających i skutecznych działań by zapewnić dzieciom z niepełnosprawnościami szybką diagnozę oraz rozpoczęcie terapii wynikającej z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.

Okolo 40% rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, którym w latach 2015/2016-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) wydano opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, na pierwsze spotkanie ze specjalistą lub pierwsze badanie oczekiwało ponad miesiąc. Proces diagnozowania ponad połowy tych dzieci (19 z 33) trwał dłużej niż 100 dni. W tym okresie większość dzieci nie była objęta pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Większość opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie (29 z 33) została sporządzona w terminie do 30 dni od dnia złożenia przez rodziców wniosku o jej wydanie. Trzy opinie wydano z przekroczeniem terminów określonych w § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych².

Proces wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju był prowadzony nie zawsze w sposób rzetelny. We wszystkich 10 analizowanych opiniach wskazano zalecane formy pomocy, przy czym w jednej nie uwzględniono w pełni potrzeb dziecka. Ponad połowa badanych opinii wydanych przed 14 września 2017 r. nie spełniała wymogu określonego w § 14 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych³ (dalej: rozporządzenie z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii), tj. nie zawierała szczegółowego uzasadnienia wskazanej formy pomocy i wsparcia. W dwóch opiniach wydanych po 15 września 2017 r. nie uwzględniono, wymaganych § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. poz. 199, ze zm.

³ Dz. U. Nr 173, poz. 1072. Rozporządzenie to obowiązywało do 14 września 2017 r.

przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych⁴ (dalej: rozporządzenie z 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii), informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających funkcjonowanie dziecka. Cztery opinie z 10 analizowanych zostały przygotowane przez osoby niebędące członkami zespołów orzekających. Poza tym w dwóch przypadkach składy zespołów orzekających nie zostały prawidłowo powołane przez Dyrektora, w pozostałych stwierdzono niezgodności pomiędzy składami zespołów, które obradowały na posiedzeniach, a podanymi w opiniach lub/i powołanymi zarządzeniami Dyrektora.

Poradnia prowadziła ograniczone działania informujące społeczność lokalną o możliwości wsparcia małych dzieci z dysfunkcjami.

Większość dzieci objętych w latach 2015/2016-2017/2018 wczesnym wspomaganie rozwoju (10 z 12), rozpoczęła zajęcia terapeutyczne przed upływem dwóch miesięcy od złożenia przez rodziców wniosku o objęcie dziecka tym wsparciem. Z powodu ograniczeń kadrowych oraz trudności w pozyskaniu specjalistów Poradnia zapewniła siedmiorgu dzieciom, których dokumentację objęto badaniem, realizację tylko części zaleceń zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Poza tym dwójce z tych dzieci zorganizowano zajęcia w danym roku szkolnym poniżej wymaganego wymiaru czterech godzin miesięcznie. Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju na rok szkolny 2017/2018 nie zostały opracowane przez zespół w składzie wymaganym przepisami oświatowymi. Dla każdego z siedmiorga dzieci określono kierunki podejmowanych działań w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, natomiast nie ustalono ich harmonogramu. W poszczególnych latach szkolnych zaplanowane zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju nie zostały w pełni zrealizowane z powodu m.in. nieobecności dzieci oraz ograniczonych możliwości kadrowych.

Zespół wczesnego wspomaganie nierzetelnie wywiązywał się z obowiązku szczegółowego dokumentowania działań prowadzonych w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju, ponieważ nie dokumentował: wszystkich zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie, działań podejmowanych w ramach współpracy z rodziną dziecka, oceny postępów i trudności w funkcjonowaniu dziecka oraz skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie. Poza tym w roku szkolnym 2017/2018 nie prowadził arkuszy obserwacji dziecka, o których mowa w § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju⁵ (dalej: rozporządzenie z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie). Dyrektor terminowo sporządzał i przedstawiał radzie pedagogicznej plany nadzoru pedagogicznego oraz sprawozdania z tego nadzoru, jednak nie objął nadzorem spraw związanych z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

W Poradni zatrudnieni byli specjaliści o odpowiednich kwalifikacjach do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie dzieci, którzy dysponowali pomocami dydaktycznymi do ich realizacji. Zajęcia prowadzone były w trzech pokojach, z których dwa zlokalizowane były w budynku na drugim piętrze niewyposażonym w windę, co uniemożliwiało dostęp dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich.

Dane dotyczące liczby wydanych opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zostały nierzetelnie wprowadzone do SIO⁶. Poza tym pracownicy Poradni nie zostali przeszkoleni w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych, a pomieszczenie, w którym przechowywano dokumenty zawierające dane osobowe były niewłaściwie zabezpieczone.

---

⁴ Dz. U. poz. 1743. Rozporządzenie to obowiązuje od 15 września 2017 r.

⁵ Dz. U. poz. 1635. Rozporządzenie to obowiązuje od 1 września 2017 r.

⁶ System Informacji Oświatowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Diagnozowanie potrzeb dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

Poradnia, to placówka oświatowa, której organem prowadzącym jest powiat starachowicki. Na obszarze działania Poradni znajdowały się: przedszkola (13 w roku szkolnym 2015/2016, 13 w roku szkolnym 2016/2017 i 15 w roku szkolnym 2017/2018), szkoły podstawowe (36, 35 i 36), gimnazja (12 we wszystkich ww. latach szkolnych) i szkoły ponadgimnazjalne (sześć we wszystkich ww. latach szkolnych). Na terenie powiatu starachowickiego nie funkcjonowały publiczne placówki opieki nad dziećmi do lat trzech. (dowód: akta kontroli, str. 6-24)

Na podstawie danych z bazy SIO (na dzień 30 września 2015, 2016 i 2017 r.) ustalono, że w latach szkolnych 2014/2015-2016/2017:

- przyjęto do Poradni: 1.717, 1.564 i 1.364 dzieci;
- liczba diagnoz ogółem, wykonanych przez Poradnię dla dzieci do trzeciego roku życia i dzieci w wieku przedszkolnym wynosiła: 446, 310 i 292, co stanowiło 22,7%, 17,5% i 20% wszystkich diagnoz zrealizowanych w tych latach przez Poradnię;
- pomocy bezpośredniej w formie terapii logopedycznej, terapii psychologicznej, innych zajęć o charakterze terapeutycznym, zajęć grupowych prowadzonych w szkołach i placówkach oświatowych, oraz innych form pomocy indywidualnej i grupowej udzielono 183, 138 i 72 dzieciom do lat trzech i w wieku przedszkolnym⁷;
- opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wydano: siedem, 14 i 15. (dowód: akta kontroli, str. 25-36)

Dyrektor wyjaśniła, że pracownicy Poradni, odpowiedzialni za kontakty z przedszkolami, ustnie w tych placówkach przekazywali informacje o możliwości objęcia dzieci wczesnym wspomaganie rozwoju – zwłaszcza w Przedszkolu Miejskim nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi w Starachowicach. Dyrektorzy niepublicznych przedszkoli, z którymi Poradnia współpracuje, przekazywali informacje o możliwościach uzyskania pomocy w Poradni. Psycholog z Ośrodka Rehabilitacji Diennej dla Dzieci Powiatowego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Starachowicach, w którym prowadzona jest rehabilitacja dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego, został poinformowany o możliwości realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w Poradni. Część dzieci właśnie w tym Ośrodku otrzymała informację o możliwości uzyskania w Poradni opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka i objęcia w niej dzieci terapią. Dyrektor wyjaśniła również: *Ponieważ dopiero rozpoczęliśmy wczesne wspomaganie rozwoju dziecka nie informowaliśmy szeroko o naszej ofercie ze względu na możliwość objęcia opieką jedynie kilku osób.* (dowód: akta kontroli, str. 52)

Poradnia na swojej stronie internetowej <http://poradniastarachowice.pl> publikowała informacje związane z prowadzoną przez nią działalnością. Część z tych informacji (np. wykaz kadry Poradni, godziny pracy poszczególnych jej pracowników, statut Poradni) była nieaktualna. Wynikało to – jak wyjaśniła Dyrektor – z niedopatrzenia.

Na ww. stronie nie opublikowano informacji o warunkach i zasadach uzyskania diagnozy i terapii dla małych dzieci i ich rodzin w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju oraz nie udostępniono na niej druków dokumentów wymaganych do wydania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Dyrektor wyjaśniła, że na stronie internetowej Poradni nie podano informacji o możliwości i zasadach uzyskania diagnozy i wsparcia terapeutycznego dla małych dzieci, ponieważ Poradnia przyjmuje wszystkie zgłaszające się osoby. Zgłoszenia przyjmowane są

⁷ Poradnia nie udzielała dzieciom do lat trzech i w wieku przedszkolnym pomocy w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, ćwiczeń rehabilitacyjnych i grup wsparcia. Udzielała im natomiast porad bez badań (przede wszystkim w szkołach/przedszkolach/placówkach z terenu działania Poradni), porad po badaniach przesiewowych oraz badań przesiewowych słuchu w ramach programu „Słyszę” (łącznie 1084 w r. szk. 2014/2015, 1116 w r. szk. 2015/2016 i 1270 w r. szk. 2016/2017).

bezpośrednio od rodzica/opiekuna. Bezpośredni kontakt z rodzicem pozwala zapoznać się z problemem, dokonać wstępnej diagnozy, określić zakres działań oraz pilność danego przypadku. Zasady diagnozy i terapii dla wszystkich są takie same. Podczas tego pierwszego kontaktu rodzic dostaje także informację o możliwościach uzyskania pomocy w specjalistycznych placówkach.

Dyrektor wyjaśniła również, że druki wymaganych wniosków przekazywane są rodzicom/opiekunom podczas pierwszej wizyty w Poradni. Druki te zostaną zamieszczone na stronie internetowej Poradni.

Na stronie internetowej Poradni zamieszczono leksykon pojęć wykorzystywanych w opiniach. Podano na niej również adres e-mail poradnia_st@wp.pl oraz formularz kontaktowy. (dowód: akta kontroli, str. 54-85)

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że rodzice zgłaszają się do Poradni, gdyż sami zaobserwowali symptomy wskazujące na opóźnienia w rozwoju psychoruchowym dziecka lub zaburzenia w rozwoju mowy. Poza tym w celu zdiagnozowania i objęcia terapią kierowani są do Poradni przez: lekarzy, którzy podczas badań okresowych zwracają rodzicom uwagę na niepokojące objawy lub opóźnienia rozwojowe dzieci (najczęściej na opóźnienia rozwoju mowy) oraz wychowawców grup przedszkolnych, którzy obserwują nieprawidłowości w funkcjonowaniu dziecka. Rodzice małych dzieci zgłaszają się do Poradni celem uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej również po rozmowach z innymi osobami, których dzieci korzystały z oferty Poradni. Inne placówki, które obejmują specjalistyczną opieką dzieci z wadami rozwojowymi, wysyłają rodziców tych dzieci do Poradni celem uzyskania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju. (dowód: akta kontroli, str. 88-89, 106)

W wewnętrznych dokumentach regulujących funkcjonowanie Poradni nie opisano procedury wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju (dowód: akta kontroli, str. 6-22, 38-49)

Analiza dokumentacji 33 dzieci, którym w latach szkolnych 2015/2016-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) wydano opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju⁸ wykazała, że:

- w 11 przypadkach, rodzice nie złożyli do Poradni wniosku o przebadanie dziecka, w pozostałych przypadkach składali go w dniu zgłoszenia się do Poradni;
- rodzice dwojga dzieci nie mieli kontaktu ze specjalistą z Poradni. Rodzice pozostałych dzieci oczekiwali na pierwsze spotkanie ze specjalistą do 412 dni licząc od dnia ich zgłoszenia się do Poradni (w 14 przypadkach dłużej niż 30 dni⁹).

Dyrektor wyjaśniła: *we wszystkich przypadkach powodem oczekiwania na pierwszy kontakt ze specjalistą powyżej jednego miesiąca (od pierwszego zgłoszenia się do Poradni) były ograniczone możliwości kadrowe placówki;*

- w 10 przypadkach nie przeprowadzono badania dziecka, w trzech – zbadano dziecko mimo braku wniosku o jego przebadanie¹⁰, w pozostałych – czas oczekiwania na pierwsze badanie wynosił od 11 do 412 dni licząc od dnia złożenia wniosku o przebadanie dziecka, przy czym w 13 przypadkach czas ten przekraczał 30 dni.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że wpływ na czas oczekiwania dziecka na badanie/diagnozę miały ograniczenia kadrowe. W Poradni – jak wyjaśniła Dyrektor – *nie funkcjonuje osobna procedura kwalifikowania na badanie (podjęcie postępowania) wobec małych dzieci. Staramy się jak najszybciej udzielić pomocy najmłodszym, ale średnio w Poradni czas oczekiwania na badanie wynosi około 3-4 miesięcy. Rodzice przy zgłaszaniu dziecka na badanie otrzymują taką informację. Bardzo często zmuszeni jesteśmy dokonywać wyboru, który przypadek jest bardziej pilny (np. dziecko z myślami samobójczymi, przypadek uzależnienia, zaburzenia zachowania, małe dziecko z dysfunkcjami czy problem dysleksji). Dla każdego rodzica jego dziecko jest*

⁸ 26 z 33 opinii wydano w okresie od 1 września 2015 r. do 14 września 2017 r., pozostałe siedem po 15 września 2017 r.

⁹ W siedmiu przypadkach czas oczekiwania na pierwszą wizytę mieścił się w przedziale od 30 do 60 dni, w pozostałych siedmiu był dłuższy niż 60 dni.

¹⁰ Jedno badanie odbyło się w dniu zgłoszenia się do Poradni, drugie po 36 dniach, a trzecie po 128 dniach od dnia zgłoszenia.

najważniejsze, a Poradnia w zadaniach statutowych ma udzielać pomocy wszystkim zgłaszającym się po poradę, na terapię a także współpracować z placówkami itp. Nie wszyscy pracownicy posiadają kwalifikacje do pracy (diagnoza i terapia) z małym dzieckiem. Nie ma pracowników Poradni, którzy realizują jedynie zadania związane z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka (od diagnozy po terapię), w związku z tym czas oczekiwania na badanie jest dłuższy niż 30 dni.

Wpływ na znaczne wydłużenie okresu oczekiwania na badanie/diagnozę miała również – jak wynika z wyjaśnień Dyrektora – sytuacja rodzinna, która utrudniała kontakt z Poradnią oraz diagnozowanie dziecka poza Poradnią.

Na 23 marca 2018 r. na badanie oczekiwało 160 dzieci, w tym 31 w wieku do 6 lat;

- rodzice składali wnioski o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju w dniu pierwszego zgłoszenia się do Poradni (w trzech przypadkach) lub po upływie od 11 do 876 dni od tego dnia (w 30);
- proces diagnozowania (tj. od dnia zgłoszenia się rodziców do Poradni do dnia wydania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju) trwał od czterech do 953 dni, w tym 19 dzieci dłużej niż 100 dni.

Dyrektor wyjaśniła: *proces diagnozowania bywa wydłużony ze względu na fakt, że rodzice badają dzieci w różnych ośrodkach. W przypadku, gdy mają wątpliwości co do postawionej diagnozy, szukają potwierdzenia lub zaprzeczenia u innych specjalistów. W tym okresie rodzice nie podtrzymują kontaktu z Poradnią i przychodzą z kolejną diagnozą, już po dłuższym okresie czasu. Wśród przyczyn wydawania opinii w terminie powyżej 100 dni od dnia zgłoszenia się rodziców do Poradni, Dyrektor wymieniła: [1] oczekiwanie rodziców na wizytę u specjalisty; [2] brak zdecydowania się rodziców na korzystanie z zajęć wczesnego wspomaganie; [3] rodzic nie do końca był zdecydowany na wizytę w Poradni i podjęcie działań celem przeprowadzenia pełnej diagnozy; dopiero interwencja wychowawcy z przedszkola spowodowała, że rodzic zgłaszał się ponownie do Poradni celem zakończenia procesu diagnozy i wydania opinii o dziecku;*

- 31 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zostało wydanych w terminie nieprzekraczającym 60 dni, w tym 29 opinii w terminie nie dłuższym niż 30 dni (tj. do 21 dni). Pozostałe dwie z 33 opinii wydano po 109 i 221 dniach od dnia złożenia wniosku o ich wydanie. W pierwszym z tych przypadków – jak wynika z wyjaśnień Dyrektora – rodzic we wniosku z 28 sierpnia 2017 r. zwrócił się jednocześnie o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju i orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Następnie zrezygnował z wydania opinii. W dokumentacji dziecka nie odnotowano jednak tego faktu. Kolejny wniosek o wydanie opinii wpłynął do Poradni 20 listopada 2017 r. Opinię wydano 8 grudnia 2017 r., tj. po 18 dniach od złożenia drugiego wniosku;
- w „indywidualnych teczkach” ww. dzieci nie było dokumentów potwierdzających wezwanie rodzica do przedstawienia dokumentacji uzasadniającej wniosek o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju i/lub informacji o stanie zdrowia dziecka.

Dyrektor wyjaśniła: *rodzice w trakcie pierwszego wywiadu (rozmowy z dyrektorem Poradni) lub podczas konsultacji ze specjalistą mają ustnie przekazywaną informację, czy wskazane jest uzupełnienie dokumentacji. Czas na uzupełnienia braków, uzależniony bywa od możliwości dostania się do lekarza specjalisty. W przypadku konsultacji psychiatrycznej bywają to odległe terminy (w powiecie starachowickim nie ma psychiatry dziecięcego). W takich przypadkach pytamy rodzica, jak najszybciej może dostarczyć wymaganą jeszcze dokumentację. Najczęściej jest to jednak okres około 2 tygodni. W przypadku opinii z przedszkola bywa to zazwyczaj 1 tydzień. (dowód: akta kontroli, str. 89, 105, 107-111, 117, 118)*

Z analizy ww. dokumentacji oraz wyjaśnień Dyrektora wynika, że 19 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju z 33 analizowanych wydano wyłącznie na podstawie „zewnętrznych” diagnoz. W 13 przypadkach diagnozę zawartą w opinii postawiono na podstawie badań przeprowadzonych w Poradni oraz opinii specjalistów spoza Poradni.

Jedna opinia została wydana w oparciu o „wewnętrzną” diagnozę. (dowód: akta kontroli, str. 107-111, 119)

Dyrektor wyjaśniła: *dostarczenie przez rodzica „zewnętrznych” opinii skraca czas oczekiwania dziecka na opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. W Poradni nie pracują fizjoterapeuci, a często ich diagnoza decyduje o rodzaju udzielanej dziecku pomocy. Oczekiwanie na uzupełnienie dokumentacji może wydłużać czas wydawania ww. opinii. Pracownik Poradni może potrzebować kilku wizyt dziecka, co przy możliwościach kadrowych placówki także wydłuża czas całej procedury. „Zewnętrzne” opinie specjalistów są cennym źródłem informacji o dziecku.* (dowód: akta kontroli, str. 120)

Dwoje dzieci z 19 oczekujących na wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dłużej niż 100 dni od dnia pierwszego zgłoszenia się rodzica do Poradni objęto, w trakcie trwania procesu diagnostycznego, terapią logopedyczną. Jedno z nich zrealizowało dziewięć godzin zajęć w roku szkolnym 2015/2016 i 25 w roku szkolnym 2016/2017. Rodzice drugiego dziecka, po trzech zrealizowanych godzinach zajęć, ze względu na udział dziecka w turnusie rehabilitacyjnym, jak również z powodów osobistych, zrezygnowali z terapii, jednocześnie informując Poradnię, że terapię logopedyczną będą kontynuować w innej placówce. (dowód: akta kontroli, str. 112, 262-266)

Dyrektor wyjaśniła: *inne dzieci będące w trakcie diagnozowania w Poradni (bądź w innych placówkach) nie były objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Zazwyczaj opieką terapeutyczną obejmujemy dzieci po zakończonym procesie diagnostycznym. Możliwości kadrowe Poradni nie pozwalają nam na objęcie terapią dziecka, tuż po zgłoszeniu.* (dowód: akta kontroli, str. 90)

W latach szkolnych 2014/2015-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) zespoły orzekające wydały 40 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, w tym 15 dla dzieci w wieku do lat trzech. W okresie objętym kontrolą nie wydawano opinii o braku potrzeby objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju. (dowód: akta kontroli, str. 89, 113)

Dyrektor wyjaśniła: *najczęściej trafiają do Poradni rodzice z małymi dziećmi ok. 2-3 roku życia. Jest to okres, kiedy lekarze podczas bilansu zauważają niepokojące sygnały u małego pacjenta. W tym wieku dzieci powinny być komunikatywne, prezentować określone umiejętności, stąd łatwiej zaobserwować lekarzowi odchylenia rozwojowe. Bardzo rzadko zdarza się, że lekarz sygnalizuje rodzicom potrzebę badania młodszego dziecka (rok – dwa lata) w Poradni. Jeżeli do Poradni zgłasza się rodzic młodszego dziecka to najczęściej są to dzieci zdiagnozowane tuż po porodzie w szpitalu, urodzone z wadami, (...). Początkowo dzieci te korzystają głównie z rehabilitacji, a do naszej placówki zgłaszają się z potrzebą objęcia opieką logopedyczną, psychologiczną, wydania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju. Dość liczną grupę stanowią dzieci zgłaszane do Poradni na sugestie wychowawcy z przedszkola. (...).* (dowód: akta kontroli, str. 271)

W Poradni najczęściej wydawano opinie z uwagi na niepełnosprawności, określone w przepisach oświatowych odnoszących się do kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży, wskazanych w § 1 ust. 1 rozporządzeń w sprawie warunków kształcenia specjalnego¹¹. Spośród 40 opinii, 30 zostało wydanych z uwagi na te niepełnosprawności, tj. z uwagi na: autyzm, w tym zespół Aspergera (22 opinie), niepełnosprawność ruchową, w tym afazję (siedem), niepełnosprawność sprzężoną (jedna) oraz dla dziecka słabosłyszącego (jedna). 10 opinii wydano dzieciom z uwagi na inną niepełnosprawność spoza katalogu określonego w powyższych przepisach, tj. opóźniony rozwój psychoruchowy (osiem opinii, w tym cztery również ze względu na opóźniony lub zaburzony rozwój mowy) i całościowe zaburzenia rozwoju (jedna). (dowód: akta kontroli, str. 113)

Dyrektor wyjaśniła: *przy wydawaniu opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka nie kierujemy się jedynie rodzajami niepełnosprawności, jakie uwzględnia prawo oświatowe*

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1113, ze zm.) oraz obowiązujące od 1 września 2017 r. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. poz. 1578), dalej: rozporządzenia w sprawie warunków kształcenia specjalnego.

przy wydawaniu orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Uwzględniamy opinie specjalistów, zaświadczenia lekarskie, które stwierdzają występowanie u dziecka określonych niepełnosprawności. Zazwyczaj u najmłodszych dzieci są to opóźnienia rozwoju psychomotorycznego. Dodała również, że wykładnią dla Poradni jest stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej zawarte w piśmie z 30 sierpnia 2013 r. w sprawie różnic w interpretacji zapisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci¹². Ww. rozporządzenie, będące podstawą wydania opinii, nie określało rodzaju niepełnosprawności dziecka. Do Poradni rodzice dostarczają dokumentację (najczęściej lekarską) uzasadniającą wnioski o wydanie opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju. (dowód: akta kontroli, str. 272)

Orzeczenie o niepełnosprawności¹³, przed wydaniem opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, posiadało 15 dzieci z 40, którym w powyższym okresie wydano opinię. (dowód: akta kontroli, str. 107-111, 268)

Dyrektor wyjaśniła: posiadanie przez dziecko orzeczenia o niepełnosprawności nie ma wpływu na proces wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Bywa, że rodzic podczas wizyty w Poradni otrzymuje informację o możliwości uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności. (dowód: akta kontroli, str. 120)

W latach szkolnych 2014/2015-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydano dla odpowiednio: 166, 165, 125 i 77 dzieci. Część z nich uzyskała równocześnie¹⁴ lub wcześniej¹⁵ opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie, tj. odpowiednio 11, dziewięć, 16 i ośmioro dzieci. (dowód: akta kontroli, str. 267)

Prawidłowość wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zbadano na próbie 10 opinii¹⁶ wybranych z 33 wydanych w okresie objętym kontrolą. W wyniku tego badania stwierdzono, że:

- w skład każdego zespołu orzekającego o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wchodził: Dyrektor, będący pedagogiem, jako przewodniczący zespołu, lekarz, pedagog, psycholog (od jednego do czterech). Ponadto w skład siedmiu zespołów wchodził dodatkowo logopeda;
- tylko jeden zespół orzekający obradował w składzie powołanym zarządzeniem Dyrektora¹⁷;
- składy siedmiu obradujących zespołów orzekających¹⁸ były niezgodne ze składami zespołów orzekających powołanych zarządzeniami Dyrektora;
- składy pięciu zespołów orzekających wskazanych w opiniach były niezgodne ze składami zespołów, które faktycznie uczestniczyły w posiedzeniach¹⁹ i podejmowały decyzje o potrzebie o wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci;
- składy dwóch zespołów orzekających nie zostały w prawidłowy sposób powołane zarządzeniem Dyrektora (brakowało w nich imiennych powołań);
- z każdego posiedzenia sporządzono protokół zawierający ogólne uzasadnienie podjętego rozstrzygnięcia, np. sytuacja zdrowotna, opóźniony rozwój psychomotoryczny.

¹² Dz. U. Nr 23 poz. 133.

¹³ Wydane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności.

¹⁴ W tym samym roku szkolnym. Dzieci tych było czworo w roku szkolnym 2014/2015, sześć w roku szkolnym 2015/2016, 12 w roku szkolnym 2016/2017 i dwoje w roku szkolnym 2017/2018.

¹⁵ Co najmniej w poprzednim roku szkolnym.

¹⁶ Wybrano po cztery opinie z roku szkolnego 2015/2016 i 2016/2017 oraz dwie opinie wydane po 15 września 2017 r.

¹⁷ Dotyczy to zespołu orzekającego [...] – Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej, na posiedzeniu 23 września 2016 r. – powołanego zarządzeniem Dyrektora nr 2.2016 z 16 września 2016 r.

¹⁸ Obradujących na posiedzeniach w dniach 11 marca, 26 sierpnia, 21 października i 4 listopada 2016 r., 9 czerwca i 20 października 2017 r. oraz 14 lutego 2018 r. w sprawach [...] – Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

¹⁹ Obradujących w sprawach [...] – Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej

W jednym protokole w uzasadnieniu podano: *umożliwienie stworzenia lepszych warunków do stymulacji procesów uczenia się, a tym samym poprawę funkcjonowania.*

Dyrektor wyjaśniła, że w protokołach z posiedzeń zespołów orzekających pracownicy Poradni potrzebę wydania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju uzasadniali niepełnosprawnością dziecka określoną w zaświadczeniu lekarskim, opinii specjalisty, itp. W protokołach z lat szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 w punkcie *diagnoza lekarska* zapisywano rodzaj niepełnosprawności. Uzasadnienie *stanem zdrowia dziecka* – jak wyjaśniła Dyrektor – *jest zbyt ogólne i wynika z niedopatrzenia osoby sporządzającej protokół. W roku szkolnym 2017/2018 w nowych drukach protokołów nie zapisuje się diagnozy (w tym lekarskiej), w związku z tym, uzasadnieniem wydania opinii jest dla nas rodzaj niepełnosprawności dziecka i powinien być dokładnie zapisany, zgodnie ze stosownym zaświadczeniem od specjalisty;*

- przewodniczący zespołów orzekających o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wyznaczał osoby do przygotowania opinii, przy czym w czterech przypadkach do realizacji tego zadania wskazał osoby, które nie wchodziły w skład tych zespołów;
- osiem opinii wydanych przez Poradnię w terminie od 23 września 2015 r. do 14 września 2017 r. zawierało treści wymagane § 14 ust. 2 pkt 1-6 i 9 rozporządzenia z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii, tj.: datę wydania opinii, oznaczenie poradni wydającej opinię, właściwą podstawę prawną, skład zespołu wydającego opinię, dane dziecka oraz jego rodziców, stwierdzenie, że zachodzi potrzeba wczesnego wspomaganie oraz podpis przewodniczącego zespołu orzekającego;
- w sześciu opiniach z ośmiu wyżej wymienionych wskazano zalecane formy pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, stosownie do potrzeb. W jednej opinii wskazana forma pomocy nie uwzględniała w pełni potrzeb dziecka. W drugiej opinii we wskazaniach nie wymieniono terapii grupowej, natomiast w uzasadnieniu podano, że *grupowe zajęcia terapeutyczne zapewnią dziecku możliwość stymulacji rozwoju psychomotorycznego i społeczno-emocjonalnego.* Dyrektor wyjaśniła, że *był to błąd z nieuwagi.*;
- uzasadnienie opinii, w tym szczegółowe uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia zawierały trzy opinie wydane przed 14 września 2017 r. W czterech opiniach zawarto uzasadnienie opinii, przy czym nie wszystkie wskazane w nich formy pomocy zostały szczegółowo uzasadnione. Jedna opinia nie zawierała szczegółowego uzasadnienia opinii;
- w dwóch opiniach wydanych po 15 września 2017 r. określono:
  - 1) diagnozę poziomu funkcjonowania dziecka; w tym informację o potencjale rozwojowym i mocnych stronach dziecka. W opiniach nie zawarto natomiast informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających funkcjonowanie dziecka;
  - 2) okres, w jakim zachodzi potrzeba wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
  - 3) zalecane warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych dziecka, z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych oraz potencjału rozwojowego dziecka;
  - 4) zalecane cele rozwojowe i terapeutyczne do realizacji podczas zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz w ramach pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wraz ze wskazaniem form tej pomocy;
  - 5) zalecane sposoby oceny efektów działań podjętych w celu realizacji zaleceń, o których mowa w pkt 3 i 4. (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 273-325, 327)

Rodzice – jak wyjaśniła Dyrektor – informowani są o terminie posiedzenia zespołu orzekającego ustnie przy składaniu wniosku o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Data posiedzenia odnotowywana jest na wniosku o wydanie opinii, przy czym w analizowanej próbie 10 wniosków, tylko połowa zawierała tę datę. W pozostałych pięciu wnioskach daty posiedzenia zespołu nie odnotowano. Dyrektor wyjaśniła, że *przez niedopatrzenie osoba odbierająca wniosek nie wpisała daty.* Dodała również: *Bywa tak, że rodzic składa wniosek tuż przed posiedzeniem zespołu i powiadomienie w formie pisemnej byłoby zbyt późne. Inną przyczyną [niestosowania*

pisemnych zawiadomień] są ograniczone środki finansowe na wydatki rzeczowe. Rodzice nie brali udziału w posiedzeniu zespołu orzekającego. (dowód: akta kontroli, str. 121, 269-270, 328-339, 345)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Trzy opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju z 26 uzyskanych przez rodziców w okresie od 1 września 2015 r. do 14 września 2017 r., zostały wydane z przekroczeniem 30-dniowego terminu określonego w § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, tj. po 35, 41 i 221 dniach. (dowód: akta kontroli, str. 107-111)

Zgodnie z ww. przepisem, poradnia wydaje opinię na pisemny wniosek rodzica dziecka w terminie nie dłuższym niż 30 dni, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w terminie nie dłuższym niż 60 dni, od dnia złożenia wniosku.

W aktualnie obowiązującym stanie prawnym, zgodnie z § 10 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii (obowiązującego od 15 września 2017 r.), opinię wydaje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni, od dnia złożenia wniosku o wydanie opinii lub od dnia uzupełnienia wniosku lub przedstawienia dokumentacji zgodnie z § 6 ust. 7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach uwarunkowanych stanem zdrowia dziecka lub złożonością procesu diagnostycznego, opinia może być wydana w terminie nie dłuższym niż 60 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie opinii lub od dnia uzupełnienia wniosku lub przedstawienia dokumentacji zgodnie z § 6 ust. 7.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że w jednym przypadku wniosek złożono pod koniec sierpnia, kiedy wydawano bardzo dużo opinii i orzeczeń, i dlatego pracownik nie zdążył wydać opinii w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku. W drugim przypadku przekroczenie 30-dniowego terminu na wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wynikało – jak podała Dyrektor – z niedopatrzenia.

Odnośnie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydanej po 221 dniach od dnia złożenia wniosku o jej wydanie, Dyrektor wyjaśniła: *mama dziecka zgłosiła się do Poradni celem uzyskania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju, licząc że będzie ono realizowane na terenie przedszkola z oddziałami integracyjnymi. Złożyła stosowny wniosek 20 lutego 2015 r. Z powodu innych schorzeń syna napotkała jednak na trudności z umieszczeniem go w przedszkolu, w grupie. W związku z tym zrezygnowała z opinii z naszej poradni. Mama dziecka w międzyczasie (lipiec, sierpień i wrzesień 2015) diagnozowała chłopca w kilku innych placówkach. Ze strony poradni padła (przekazana ustnie) propozycja objęcia dziecka pomocą w ramach zajęć logopedycznych (doskonalących umiejętności komunikacyjne). Mama ze względu na swoją sytuację życiową przez pewien czas nie miała jednak kontaktu z naszą placówką. Z powodu niedopatrzenia nie zadbano o wycofanie wniosku i złożenie aktualnego, gdy rodzic podjął decyzję, że występuje o opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka do realizacji w innej placówce niż przedszkole integracyjne.* (dowód: akta kontroli, str. 118-119)

2. Składy siedmiu zespołów orzekających (z 10 analizowanych), podejmujących decyzje o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, były niezgodne ze składami powołanymi zarządzeniami Dyrektora (np. w posiedzeniu zespołu w dniu 21 października 2016 r. brała udział osoba, która nie wchodziła w skład zespołu orzekającego powołanego zarządzeniem Dyrektora nr 3.2016 z 12 października 2016 r., poza tym dwie osoby będące w składzie zespołu powołanego ww. zarządzeniem nie uczestniczyły w posiedzeniu tego zespołu, mimo iż w tym dniu były obecne w pracy). (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 273-325)

Zgodnie z § 3 ust. 4 i § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii, a od 15 września 2017 r. – zgodnie z § 3 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii, opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydają zespoły orzekające działające w poradniach, których skład powołuje dyrektor poradni.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że powyższe niezgodności wynikały przede wszystkim z niedopatrzenia. (dowód: akta kontroli, str. 345-346)

Składy pięciu obradujących zespołów orzekających były niezgodne ze składami zespołów podanych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Wynikało to – jak wyjaśniła Dyrektor – z zaniedbań osób sporządzających opinie. (273-274, 279-281, 285-287, 292-300, 307-308, 311-312, 315-318, 326)

Ponadto składy dwóch zespołów orzekających 23 września 2015 r. w sprawie [...] ²⁰ nie zostały prawidłowo powołane zarządzeniem Dyrektora. W tym dniu obowiązywało zarządzenie Dyrektora nr 1 z 3 stycznia 2013 r. powołujące zespół orzekający w składzie: Dyrektor jako przewodniczący zespołu, lekarz, psycholog, pedagog, logopeda prowadzący (badający) dziecko oraz konsultant ²¹, jeżeli jego udział w pracach zespołu jest niezbędny. W zarządzeniu tym z imienia i nazwiska wymieniono tylko przewodniczącego zespołu i lekarza. (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 273-276, 299-302, 319)

Dyrektor wyjaśniła, że ww. zarządzenie nie było precyzyjne (brakowało w nim imiennych powołań). Dodała również, że *we wrześniu ze względu na specyfikę pracy szkół i przedszkoli (oczekują na opinie i orzeczenia do 30 września) zespoły powoływane są bardzo często, rozpatrywanych jest wiele przypadków. Z tego powodu nie zadbano o dokładność.* (dowód: akta kontroli, str. 345)

3. Cztery opinie ²² z 10 analizowanych opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zostały przygotowane przez osoby niebędące członkami zespołów orzekających. Osoby te zostały wyznaczone przez Dyrektora, będącego przewodniczącym zespołów orzekających, a ich imiona i nazwiska zostały umieszczone w protokołach z posiedzeń tych zespołów. (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 301-302, 305-310)

Zgodnie z § 7 ust. 4 rozporządzenia z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii, opinię przygotowuje członek zespołu wyznaczony przez przewodniczącego.

Zgodnie z § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii (obecnie obowiązującego), opinię przygotowuje wyznaczony przez przewodniczącego zespołu członek zespołu, którego imię i nazwisko umieszcza się w protokole.

Dyrektor wyjaśniła: *jest to moje niedopatrzenie. (...) wyznałyam osoby, które ze względu na inne obowiązki w pracy tego dnia nie mogły uczestniczyć w posiedzeniu zespołu orzekającego. Pani [...] ²³ najlepiej znały funkcjonowanie orzekanych dzieci, stąd moja decyzja.* (dowód: akta kontroli, str. 345)

4. W jednej z ośmiu analizowanych opinii wydanych przed 14 września 2017 r. wskazana forma pomocy nie uwzględniała w pełni potrzeb dziecka. W opinii dziecka z opóźnionym rozwojem psychoruchowym zalecono objęcie dziecka indywidualną terapią pedagogiczną, psychologiczną i logopedyczną oraz udział w terapii grupowej. Nie wskazano natomiast na potrzebę objęcia dziecka terapią integracji sensorycznej, pomimo iż z uzasadnienia zawartego w opinii wynikało, że dziecko miało m.in. problemy z koordynacją wzrokowo-ruchową i koncentracją. (dowód: akta kontroli, str. 282-284)

Zgodnie z § 14 ust. 2 pkt 7 rozporządzenia z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii, opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zawiera wskazanie odpowiedniej formy pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, stosownie do potrzeb.

Dyrektor wyjaśniła: *brakowało nam w diagnozie informacji na temat zaburzeń w zakresie integracji sensorycznej. W Poradni nie diagnozowano jeszcze procesów integracji sensorycznej stąd brak zaleceń. Nie zaproponowano mamie pogłębionej diagnozy. Aktualnie chłopiec wciąż pod opieką Poradni, zaplanujemy diagnozę SI w Poradni, jest już przeszkolony pracownik.* (dowód: akta kontroli, str. 347)

²⁰ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

²¹ Psycholog, pedagog lub logopeda.

²² Opinie te wydano w latach 2015/2016-2016/2017.

²³ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

5. W czterech opiniach z ośmiu analizowanych, wydanych przed 14 września 2017 r., nie wszystkie wskazane w nich formy pomocy zostały szczegółowo uzasadnione (np. w dwóch opiniach [...] ²⁴ nie uzasadniono zaleconej rehabilitacji ruchowej i terapii grupowej). Poza tym jedna z ośmiu ww. opinii [...] ²⁵ nie zawierała szczegółowego uzasadnienia opinii. W uzasadnieniu tej opinii podano jedynie: *na podstawie dokumentacji zewnętrznej dostarczonej przez matkę: dziecko z opóźnieniem rozwoju psychoruchowego. Wskazane objęcie dziecka specjalistyczną opieką w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Objęcie dziecka indywidualną terapią logopedyczną, terapią integracji sensorycznej, rehabilitacją, terapią pedagogiczną daje dziecku szanse, by wyrównało niedobory i opóźnienia w zakresie rozwoju psychomotorycznego. Grupowe zajęcia terapeutyczne zapewnia dziecku możliwość stymulacji rozwoju psychomotorycznego i społeczno-emocjonalnego.* (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 275-278, 285-291)

Zgodnie z § 14 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia z 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii, opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju zawiera uzasadnienie opinii, w tym szczegółowe uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia.

Dyrektor wyjaśniła: *uzasadnienia w opiniach o wczesnym wspomaganie rozwoju nie zawsze były dostatecznie i wyczerpująco opisane. Bardzo często sama diagnoza dziecka traktowana była jako „uzasadnienie” zalecanych form pomocy. Było to ze strony Poradni powierzchowne potraktowanie tego punktu wydawanego dokumentu. W przypadku opinii dziecka [...] ²⁶ uzasadnienie także nie było wyczerpujące. Określono, że wszystkie zalecane formy pomocy mają służyć wyrównywaniu niedoborów i opóźnień w zakresie rozwoju psychomotorycznego. Dziecko znajduje się pod opieką Poradni i być może stąd zbyt ogólne potraktowanie tego punktu opinii. Dyrektor dodała również: Aktualnie już na nowych drukach opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka pracownicy starają się opisywać dokładnie poszczególne punkty. Wówczas było to mało dokładne sporządzenie opinii, zwłaszcza gdy dotyczyło diagnozy zewnętrznej.* (dowód: akta kontroli, str. 340, 346)

6. W dwóch analizowanych opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wydanych po 15 września 2017 r. nie zawarto informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających funkcjonowanie dziecka. (dowód: akta kontroli, str. 269-270, 292-298)

Zgodnie z § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii, w opinii zespół określa diagnozę poziomu funkcjonowania dziecka, w tym informację o potencjale rozwojowym i mocnych stronach dziecka oraz występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających jego funkcjonowanie.

Ww. opinie – jak wyjaśniła Dyrektor – *sporządzone były głównie na podstawie dostarczonej dokumentacji zewnętrznej i przy słabszej znajomości dziecka nie zadbano w tym zakresie o dokładny wywiad z rodzicem. Jest to nasze niedopatrzenie.* (dowód: akta kontroli, str. 347)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK wskazuje na potrzebę wprowadzenia mechanizmów zapewniających dzieciom z niepełnosprawnościami uzyskanie szybkiej diagnozy, a w efekcie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju oraz adekwatnego wsparcia.

2. W celu umożliwienia uzyskania pomocy oferowanej przez Poradnię przez większą grupę osób poszukujących pomocy dla dzieci z dysfunkcjami, uzasadnione jest prowadzenie w szerszym zakresie działalności informacyjnej dotyczącej wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w szczególności poprzez stronę internetową Poradni. Zawartość tej strony powinna dostarczać zainteresowanym informacji o warunkach i zasadach uzyskania diagnozy i terapii dla małych dzieci i ich rodzin w zakresie wczesnego wspomaganie

²⁴ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

²⁵ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

²⁶ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

rozwoju. NIK zwraca uwagę, że zamieszczone na tej stronie informacje związane z prowadzoną przez Poradnię działalnością wymagają uaktualnienia.

Ocena cząstkowa

Poradnia nie podjęła wystarczających działań, by zapewnić dzieciom szybką diagnozę w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Rodzice 14 z 33 dzieci z niepełnosprawnościami, którym w latach 2015/2016-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) wydano opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, na pierwsze spotkanie ze specjalistą oczekiwali ponad miesiąc. Poza tym proces diagnozowania ponad połowy dzieci (19 z 33) trwał dłużej niż 100 dni. W tym okresie większość z tych dzieci nie była objęta pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Większość opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie (29 z 33) została sporządzona w terminie 30 dni od dnia złożenia przez rodziców wniosku o jej wydanie. Ponad połowa opinii (19 z 33) została wydana wyłącznie na podstawie „zewnętrznych” diagnoz. Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydano nie tylko dzieciom z niepełnosprawnościami określonymi w przepisach oświatowych i/lub posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, ale również dzieciom z opóźnionym rozwojem mowy i/lub opóźnionym rozwojem psychoruchowym. We wszystkich analizowanych opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wskazano zalecone formy pomocy, przy czym tylko w jednej nie uwzględniono w pełni potrzeb dziecka.

Proces wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju był prowadzony nie zawsze w sposób rzetelny. Ponad połowa badanych opinii wydanych przed 14 września 2017 r. nie zawierała szczegółowego uzasadnienia zaleconych form pomocy. W dwóch opiniach wydanych po 15 września 2017 r. nie uwzględniono informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających funkcjonowanie dziecka. Cztery opinie z 10 poddanych badaniu zostały przygotowane przez osoby niebędące członkami zespołów orzekających. Poza tym w dwóch przypadkach składy zespołów orzekających nie zostały prawidłowo powołane przez Dyrektora, w pozostałych stwierdzono niezgodności pomiędzy składami zespołów, które obradowały na posiedzeniach, a podanymi w opiniach lub/i powołanymi zarządzeniami Dyrektora.

Poradnia prowadziła ograniczone działania informujące społeczność lokalną o możliwości wsparcia dzieci z dysfunkcjami.

2. Planowanie i udzielanie wsparcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2015/2016-2017/2018 (do 23 marca 2018 r.) wczesnym wspomaganie rozwoju objętych było ogółem 12 dzieci z: niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją; autyzmem, w tym zespołem Aspergera; opóźnionym rozwojem psychoruchowym; zespołem Downa i niepełnosprawnością sprzężoną. Jedno z nich, które rozpoczęło terapię 27 września 2017 r., zrezygnowało ze wsparcia w Poradni i od 18 października 2017 r. zostało objęte wczesnym wspomaganie w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Skarżysku-Kamiennej. Połowie z ww. dzieci udzielano wsparcia przez dwa lub trzy lata. W roku szkolnym 2015/2016 wczesnym wspomaganie rozwoju objęto pięcioro osób, w kolejnych dwóch latach szkolnych po osiem. (dowód: akta kontroli str. 123, 348-350)

W okresie objętym kontrolą nie odmówiono objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju, przy czym troje dzieci zakwalifikowanych do terapii w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w roku szkolnym 2017/2018 (na podstawie decyzji Starosty Starachowickiego z 30 listopada 2017 r., 19 i 23 stycznia 2018 r.) nie rozpoczęło zajęć do czasu zakończenia kontroli. (dowód: akta kontroli str. 53, 351-356, 358)

Dyrektor wyjaśniła, że rozpoczęcie zajęć w ramach wczesnego wspomaganie z ww. dzieci planowano na kwiecień/maj 2018 r., jednak ze względu na ograniczone możliwości kadrowe rozpoczęcie tych zajęć możliwe będzie dopiero w okresie późniejszym (w czerwcu 2018 r. dwoje dzieci kończy wczesne wspomaganie rozwoju, co stwarza możliwość objęcia terapią dwójki oczekujących dzieci). Jedno dziecko, uczęszczające do przedszkola terapeutycznego, ma w nim zapewnioną terapię logopedyczną, pedagogiczną, integrację sensoryczną i dogoterapię. Mama jednego z oczekujących dzieci otrzymała ze strony Poradni propozycję prowadzenia z dzieckiem zajęć logopedycznych, jednak pojawiły się trudności w ustaleniu terminów spotkań. (dowód: akta kontroli str. 357)

Na podstawie dokumentacji wszystkich dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w latach 2015/2016-2017-2018 ustalono, że:

- okres od dnia wydania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka do dnia rozpoczęcia pierwszych zajęć wynosił od 12 do 719 dni, przy czym w dwóch przypadkach²⁷ wynikał on z faktu, że opinie wydane zostały 30 października 2013 r. i 29 grudnia 2014 r., a Poradnia wczesne wspomaganie rozwoju prowadzi od roku szkolnego 2015/2016;
- wnioski o objęcie dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju składane były przez rodziców bezpośrednio do Starostwa Powiatowego w Starachowicach (dalej: Starostwo). Starosta Starachowicki w tym samym dniu lub dzień do sześciu dni po złożeniu wniosku zobowiązywał Poradnię do zorganizowania zajęć w danym roku szkolnym;
- okres od zakwalifikowania dziecka na zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju do ich rozpoczęcia wynosił od czterech do 138 dni, przy czym w dwóch przypadkach był on dłuższy niż 60 dni.
Dyrektor wyjaśniła: *dziecko [...]»²⁸ zostało zgłoszone na zajęcia i zakwalifikowane przed okresem wakacyjnym»²⁹. Ze względu na możliwości organizacyjne placówki zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka są organizowane od drugiej połowy września. Rodzic jest zawsze informowany o takiej procedurze. Okres wakacji bywa trudny do organizowania zajęć – urlop pracownika, plany urlopowe rodzica nie zawsze się pokrywają. Dla prowadzonej terapii nie jest korzystny brak ciągłości ćwiczeń. Dziecko [...]»³⁰ uczestniczyło w turnusie rehabilitacyjnym w PZOZ w Starachowicach i mama zdecydowała, że będzie mogła uczęszczać do Poradni na zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju po 5 grudnia 2016 r. Wynikało to z możliwości organizacyjnych rodziców chłopca;*
- sześcioro dzieci mieszkało w odległości do 3 km od Poradni, dwoje w odległości od 3 do 10 km, pozostałe dzieci w odległości powyżej 10 km (od 12 do 22 km). Rodzice nie ubiegali się o korzystanie z bezpłatnego dowożenia dzieci na zajęcia. (dowód: akta kontroli, str. 121, 358, 359)

Zarządzeniem nr 10/2015 z 29 września 2015 r. Dyrektor powołała zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny, w składzie którego byli: pedagog, logopeda i trzech psychologów. (dowód: akta kontroli str. 366)

W Poradni od 1 września 2015 r. obowiązywał regulamin pracy zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w którym określono zadania zespołu i zakres współpracy z rodzicami. (dowód: akta kontroli str. 367-369)

Analiza dokumentacji siedmiorga dzieci z 12 objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w latach szkolnych 2015/2016-2017/2018 wykazała, że:

- dla wszystkich dzieci na każdy rok szkolny, w którym uczestniczyły w zajęciach w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, sporządzono indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju (łącznie 16), w których określono ogólne kierunki podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka (cele ogólne np. usprawnianie procesów poznawczych, kształtowanie sposobu komunikowania się z otoczeniem) oraz rodzaj i miesięczny wymiar zajęć. W programach tych zawarto informację wskazującą, że zostały opracowane przez zespół w składzie określonym w zarządzeniu. Dokumenty te nie zostały jednak podpisane przez członków zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju, za wyjątkiem

²⁷ Tj. w przypadkach, w których okres od wydania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju do rozpoczęcia terapii wynosił 719 i 295 dni.

²⁸ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

²⁹ Tj. 19 maja 2016 r. Zajęcia rozpoczęto 4 października 2016 r.

³⁰ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

jednego podpisanego przez psychologa i logopedę, będących członkami tego zespołu, i pedagoga spoza zespołu.

Dyrektor wyjaśniła, że indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny zostały sporządzone przez osoby prowadzące zajęcia z dziećmi. *Były także konsultowane z innymi pracownikami Poradni (np. uprzednio diagnozującymi dzieci), którzy nie wchodzi w skład zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. Podpisy nie zostały złożone ze względu na fakt, że w przepisach nie zapisano bezpośrednio takiej konieczności. Biorąc pod uwagę małą ilość programów i pracę w wąskim zespole nie zadbalismy o takie wymogi formalne;*

- indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju nie zostały podpisane przez rodziców, gdyż – jak wyjaśniła Dyrektor – *przepisy nie wskazywały bezpośrednio na taką konieczność.* Dyrektor dodała również, że wszystkie programy zostały uzgodnione z rodzicami podczas indywidualnych spotkań. Poza tym wyjaśniła, że *rodzic już przy zgłaszaniu wniosku o opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka jest informowany o tym jakie są możliwości udzielenia dziecku wsparcia. Każda diagnozująca lub konsultująca osoba – pracownik Poradni – rozmawiała z rodzicem jakie niezbędne są formy zajęć, przedstawia propozycje zajęć i możliwości placówki. Przy wydawaniu opinii każdy rodzic zapoznaje się z dokumentem i ma możliwość szczegółowego omawiania jego treści z osobą prowadzącą dany przypadek. Po spotkaniu zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju i zaplanowaniu zajęć do realizacji, rodzic był ustnie informowany o rodzaju i ilości przyznanych zajęć;*
- do indywidualnych programów wczesnego wspomaganie załączano opracowane przez osoby prowadzące zajęcia programy terapii, przy czym nie wszystkich, którymi dziecko było objęte (do indywidualnych programów wczesnego wspomaganie na rok szkolny 2015/2016 załączano programy terapii logopedycznej, od roku szkolnego 2016/2017 dodatkowo programy terapii pedagogicznej, choć nie we wszystkich przypadkach, a od 2017/2018 również programy terapii integracji sensorycznej);
- siedem indywidualnych programów wczesnego wspomaganie na rok szkolny 2017/2018 nie zawierało treści, o których mowa w § 5 pkt 3 i 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie;
- zespół wczesnego wspomaganie nie ustalał harmonogramów działań podejmowanych w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju. Jeden z terapeutów dla trójki dzieci, z którymi prowadził terapię SI lub terapię pedagogiczną, ustalił harmonogramy (terminy) zajęć zaplanowanych do realizacji w roku szkolnym 2017/2018 oraz opracował harmonogramy współpracy z rodziną i instytucjami wspierającymi, przy czym tylko w jednym przypadku na wszystkie lata szkolne, w których dziecko objęte było wczesnym wspomaganie rozwoju;
- Poradnia zapewniła dzieciom realizację części wskazanych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju form wsparcia, przede wszystkim terapię logopedyczną i pedagogiczną;
- zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w pierwszym roku terapii zostały zorganizowane w wymiarze ośmiu godzin miesięcznie dla dwojga dzieci, siedmiu godzin dla jednego dziecka, czterech dla trojga i dwóch dla jednego.

Zorganizowanie dzieciom zajęć w wymiarze czterech godzin miesięcznie wynikało – jak wyjaśniła Dyrektor – *z ograniczonych możliwości kadrowych Poradni. Część pracowników pogłębiało kwalifikacje w zakresie pracy z małym dzieckiem. Nie wszyscy rodzice byli zainteresowani większym wymiarem zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Frekwencja na zajęciach nie bywa wysoka, głównie z przyczyn leżących po stronie rodzica/dziecka (choroba, wyjazd, zapominanie o zajęciach i inne). Rodzice zawsze na wstępie są informowani, jaki rodzaj zajęć może zapewnić Poradnia. Wybór placówki jest ich decyzją. Starać się będziemy o rozszerzenie oferty zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju, ale już po zmianach organizacyjnych oraz powrocie do pracy psychologa.*

Przyczyny ustalenia wymiaru zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju poniżej wymaganych czterech godzin w miesiącu podane zostały w opisie ustalonych nieprawidłowości;

- jednemu dziecku z sześciu kontynuujących terapię, w kolejnym roku szkolnym zmniejszono miesięczny wymiar zajęć o dwie godziny (z ośmiu do sześciu), pozostałej piątce zwiększono, z tego dwójce dzieci o dwie godziny (z czterech do sześciu), jednemu o jedną godzinę (z siedmiu do ośmiu), jednemu o cztery godziny (z czterech do ośmiu) i jednemu o sześć (z dwóch do ośmiu). Trójce dzieci, które w latach 2015/2016-2017/2018 była objęta wczesnym wspomaganie rozwoju, w roku szkolnym 2017/2018 zmniejszono miesięczny wymiar zajęć o dwie lub trzy godziny w porównaniu do roku poprzedniego, z tego jednemu dziecku z ośmiu do sześciu godzin, jednemu z sześciu do czterech i jednemu z sześciu do trzech godzin.
Dyrektor wyjaśniła, że zmniejszenie miesięcznego wymiaru zajęć wynikało z nieobecności w pracy psychologa i braku zastępstwa w jego miejsce. Zmniejszeniu uległy godziny terapii psychologicznej;
- forma terapii lub wymiar godzin zajęć podany w sześciu z 16 indywidualnych programów wczesnego wspomaganie rozwoju nie odpowiadały faktycznej realizacji (np. w programie na rok szkolny 2016/2017 dla [...] ³¹ zaplanowano cztery godziny terapii pedagogicznej, dwie godziny terapii logopedycznej i jedną godzinę zajęć metodą ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, realizowano cztery godziny terapii pedagogicznej i po jednej godzinie terapii psychologicznej ³², logopedycznej i grupowej). Jak wyjaśniła Dyrektor – wynikało to z niedopatrzenia. (dowód: akta kontroli, str. 53, 54, 153-158, 363, 364, 370-455)

W latach 2015/2016-2017/2018 – jak wyjaśniła Dyrektor – *podstawowym kryterium przydziału zajęć były możliwości kadrowe Poradni. Pracownicy zaangażowani w zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju realizują także inne zadania statutowe placówki. Zajęcia powadzą w ramach godzin ponadwymiarowych i nie byli w stanie w dużo większym zakresie zaplanować terminów. Innym kryterium były ograniczenia czasowe rodziców. Nie zawsze było możliwe pogodzenie/dostosowanie terminów pracy pracowników Poradni z terminami rodziców (praca na zmiany, opieka nad innymi dziećmi itp.).* (dowód: akta kontroli, str. 363-364)

W wyniku analizy dokumentacji siedmiorga z 12 dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w latach 2015/2016-2017/2018 stwierdzono, że:

- terapia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju była prowadzona przez osoby posiadające kwalifikacje odpowiednie do jej realizacji;
- zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju były prowadzone indywidualnie lub grupowo w pomieszczeniach znajdujących w budynku Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Starachowicach wykorzystywanych przez Poradnię;
- działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju nie były szczegółowo dokumentowane (dwóch terapeutów nie dokumentowało w latach 2015/2016 i 2016/2017 przebiegu zajęć logopedycznych i pedagogicznych realizowanych z sześciorgiem ww. dzieci, w dokumentacji z zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju nie odnotowywano oceny funkcjonowania i aktywności dziecka na zajęciach oraz faktu przeprowadzenia rozmowy z rodzicem na temat pracy dziecka na zajęciach lub przekazania mu wskazówek/ćwiczeń do wykonania w domu);
- w roku szkolnym 2016/2017 pięcioro dzieci objętych było w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju terapią psychologiczną. Terapię tę – jak wynika z arkuszy terapii psychologicznej – prowadzono tylko do 19 stycznia 2017 r. Dzieciom nie zapewniono kontynuacji tej terapii, ponieważ – jak wyjaśniła Dyrektor – niemożliwe było zapewnienie zastępstwa za psychologa prowadzącego tę terapię (*wszyscy pracownicy mieli już inaczej zaplanowany rozkład zajęć merytorycznych*);

³¹ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

³² Terapię tę prowadzono do 18 stycznia 2017 r.

- zaplanowana liczba godzin zajęć w ramach wczesnego wspomaganie w danym roku szkolnym nie była w pełni zrealizowana (na poziomie od 50% do 90%)³³. Niska frekwencja na zajęciach – jak wyjaśniła Dyrektor – wynikała z przyczyn leżących po stronie dziecka i rodziców: choroba dziecka (bardzo często), wyjazd na leczenie, zapominanie o terminach (mimo iż w większości przypadków prowadzący przypominają rodzicom o terminie zajęć np. sms). Rodzice nie zawsze informowali prowadzących o fakcie ewentualnej nieobecności dziecka na zajęciach. W przypadku zajęć zespołowych nie zawsze możliwe było ustalenie wspólnego terminu dogodnego dla prowadzących oraz rodziców. W związku z tym bywało, że rodzic zgłaszał się co drugi tydzień jeśli nie było możliwe zaangażowanie innej osoby do opieki nad dzieckiem (np. praca zmianowa);
- w okresie wakacyjnym zajęcia dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju nie były planowane ze względu – jak wyjaśniła Dyrektor – na brak możliwości zapewnienia ciągłości spotkań z powodu urlopów pracowników, wyjazdów dzieci na wypoczynek lub turnusy rehabilitacyjne;
- jeden z pedagogów prowadzących terapię pedagogiczną w dokumentacji z jej przebiegu udokumentował „odpracowane” zajęcia, które z powodu nieobecności dziecka (w jednym przypadku z powodu choroby pedagoga) nie odbyły się. (dowód: akta kontroli, str. 90, 92-104, 454-522, 542-543)

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku niezrealizowania zajęć z winy pracownika Poradnia rodzic zawsze dostaje informację o możliwym terminie ich „odpracowania”. Taki termin jest wspólnie ustalany (uwzględniamy także możliwości rodzica). Staramy się, aby takich sytuacji było jak najmniej (były to pojedyncze przypadki np. urlop okolicznościowy pracownika). (dowód: akta kontroli, str. 90)

Poradnia nie zawierała porozumień z innymi organami lub osobami prowadzącymi podmioty, o których mowa w art. 127 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³⁴, w celu realizacji części wskazań zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.

Dyrektor wyjaśniła: w 2015 r. Poradnia podjęła starania celem zawarcia porozumienia z PZOZ w Starachowicach w celu realizacji części wskazań zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. W rozmowy zaangażowane były osoby z ówczesnego Zarządu Powiatu. Problematyczne było uzgodnienie stawki godzinowej dla rehabilitanta. W międzyczasie dwukrotnie zmieniał się dyrektor PZOZ, a aktualnie pełniący obowiązki dyrektora osoba nie podejmuje wiążących decyzji. Planujemy powrót do rozmów na temat możliwości zawarcia porozumienia natychmiast po wyłonieniu w konkursie nowego dyrektora. Zależy nam na zawarciu porozumienia z PZOZ w Starachowicach dotyczącego realizacji zajęć z zakresu rehabilitacji dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w naszej Poradni. Nie podjęliśmy działań mających na celu nawiązanie formalnej współpracy z innymi podmiotami realizującymi zajęcia dla małych dzieci np. Gabinetem Integracji Sensorycznej. Rodzice dostawali informację o miejscach, w których mogą realizować zajęcia, ale działania podejmowali we własnym zakresie. Było to nasze zaniedbanie. (dowód: akta kontroli, str. 54)

Z wyjaśnień uzyskanych od czterech nauczycieli, którzy byli powoływani do zespołów orzekających, wydających opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie oraz prowadzili zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju wynika, że istotnymi czynnikami wpływającymi na efektywność tego wsparcia są: [1] systematyczność uczestniczenia dziecka i rodziców w zajęciach, [2] stopień zaangażowania rodziców w terapię dziecka i współpracę ze specjalistami, [3] gotowość rodziców do: kształtowania właściwych postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem, wzmocnienia więzi emocjonalnej z dzieckiem, utrwalania właściwych reakcji na zachowania dziecka, konsekwencji w postępowaniu wychowawczym, [4] adekwatność oczekiwań i wymagań wobec dziecka, uwzględnianie jego aktualnych możliwości rozwojowych (ściśle związana z poziomem

³³ Realizację w roku szkolnym 2017/2018 wykazano na dzień 30 marca 2018 r.

³⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 996, ze zm.

akceptacji niepełnosprawności dziecka). Zdaniem specjalistów osiem godzin w miesiącu stanowi wystarczający wymiar wsparcia dla większości dzieci (przy założeniu, że dzieci mają także dodatkowe zajęcia w ramach rewalidacji w przedszkolach lub uzyskują wsparcie w innych placówkach, muszą mieć też czas na zabawę i odpoczynek). Zdaniem nauczycieli, w celu poprawy realizacji wczesnego wspomaganie w Poradni, należałoby m.in.: zatrudnić lub zaangażować większą liczbę specjalistów, utworzyć w Poradni dział zajmujący się wyłącznie wczesnym wspomaganie rozwoju, zmienić bazę lokalową, doposażyć placówkę w specjalistyczne pomoce i sprzęt rehabilitacyjny, zapewnić odpowiednie środki finansowe na utrzymanie czystości pomieszczeń i dezynfekcję pomocy dydaktyczno-rehabilitacyjnych. (dowód: akta kontroli, str. 526-541)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Poradnia zapewniła siedmiorgu dzieciom, których dokumentacja była objęta badaniem, realizację tylko części wskazanych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju form wsparcia, przede wszystkim terapię logopedyczną i pedagogiczną. Terapii pedagogicznej nie zapewniono dwójce dzieci w jednym lub w dwóch latach szkolnych z trzech, w których objęci byli wczesnym wspomaganie rozwoju. W latach 2015/2016-2016/2017 pięciorgu dzieciom, z powodu braku wykwalifikowanego specjalisty, nie zapewniono zalecanej integracji sensorycznej. W roku szkolnym 2017/2018 integrację sensoryczną prowadzono z dwójkiem dzieci z sześciu, którym ją wskazano w opinii. Część dzieci nie była objęta terapią grupową³⁵ lub terapią psychologiczną³⁶, mimo iż Poradnia zatrudniała kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia tego rodzaju zajęć. Wskazanie w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju do rehabilitacji ruchowej miało czworo dzieci. Poradnia nie zagwarantowała dzieciom tej formy pomocy, niemniej jednak Dyrektor podjęła starania celem zawarcia porozumienia z PZOZ w Starachowicach w celu realizacji tych wskazań. Z dokumentacji prowadzonej przez Poradnię nie wynika, aby dzieci były objęte w innych placówkach wskazaną w opinii formą pomocy. (dowód: akta kontroli, str. 54, 153-158, 454-455)

Dyrektor wyjaśniła: *planując wsparcie w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju kierowaliśmy się możliwościami kadrowymi Poradni. Na pewno były i są one jeszcze niewystarczające. W opiniach wskazywaliśmy wszystkie zalecane dzieciom formy pomocy. Rodzice zawsze dostawali informację, jakie potrzeby jest w stanie zrealizować Poradnia. W związku z tym przekazujemy wszystkim rodzicom informację (adresy, telefony, zakres usług) o placówkach, które realizują zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju. Rodzicom najbardziej zależało na opiece logopedycznej, stąd najprawdopodobniej decyzja o rozpoczęciu zajęć w naszej Poradni. Dziecko [...] miało zaproponowany udział w terapii grupowej (od 17 marca 2016), ale rodzice nie zgłosili się na te zajęcia. W poprzednich latach nie mieliśmy osoby przeszkolonej do prowadzenia terapii SI, aktualnie pracownik wdraża się do tego typu zajęć. Brak pełnego wymiaru zajęć zgodnie z zaleceniami z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju wynika z naprawdę ograniczonych możliwości kadrowych Poradni. Nie zbieraliśmy informacji, czy dzieci korzystają z innych form pomocy w innych placówkach.* (dowód: akta kontroli, str. 363)

2. Siedem poddanych analizie indywidualnych programów wczesnego wspomaganie rozwoju na rok szkolny 2017/2018 nie zostało opracowanych przez zespół wczesnego wspomaganie rozwoju w składzie wymaganym obowiązującymi przepisami. Zostały one sporządzone wyłącznie przez logopedę i pedagoga. Potwierdzają to wyjaśnienia pracowników Poradni. (dowód: akta kontroli, str. 53, 376-394, 399-401, 404-407, 410-413, 416-423, 428-444, 524, 528, 531, 535, 541)

Zgodnie z § 3 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 11 października

³⁵ Pięcioro dzieci miało zaleconą terapię grupową. Dwójce z tych dzieci tylko w jednym roku szkolnym zapewniono tego rodzaju wsparcie.

³⁶ Pięcioro dzieciom zalecono terapię psychologiczną. Trójce z tych dzieci tylko w jednym roku szkolnym, przez okres ok. 4 miesięcy, zapewniano zajęcia z psychologiem.

³⁷ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci³⁸, a od 1 września 2017 r. – zgodnie z § 3 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, do zadań zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, należy opracowanie indywidualnego programu wczesnego wspomaganie. W skład ww. zespołu, zgodnie z § 3 ust. 2 ww. rozporządzeń, wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonego rozwoju psychoruchowym: pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, psycholog, logopeda i inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Dyrektor wyjaśniła: *programy były ustnie konsultowane z psychologami badającymi dzieci, ale nieprowadzącymi bezpośrednio zajęć. Z przytoczonych w opisie stanu faktycznego wyjaśnień Dyrektora wynika, że pracownicy Poradni, z którymi konsultowano indywidualne programy wczesnego wspomaganie, nie wchodziłi w skład zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. (dowód: akta kontroli, str. 53, 365)*

3. Indywidualne programy wczesnego wspomaganie na rok szkolny 2017/2018 nie zawierały treści, o których mowa w § 5 pkt 3 i 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, tj. nie określały:

- w zależności od potrzeb – zakresu współpracy z przedszkolem, inną formą wychowania przedszkolnego, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej, do którego uczęszcza dziecko, lub innymi podmiotami, w których dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi oraz z podmiotem leczniczym i ośrodkiem pomocy społecznej;
- sposobu oceny postępów dziecka. (dowód: akta kontroli, str. 376-394, 399-401, 404-407, 410-413, 416-423, 428-444)

Dyrektor wyjaśniła: *jest to nasze niedopatrzenie, które zostanie naprawione. Stosowne rozmowy z pracownikami zostały przeprowadzone. (dowód: akta kontroli, str. 365)*

4. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju nie ustalał harmonogramów podejmowanych działań w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wymaganych § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie i § 3 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie. (dowód: akta kontroli, str. 361, 445-453)

Dyrektor wyjaśniła: *pracownicy na bieżąco pracują z rodzicami – po każdym zajęciu omawiany jest przebieg, postępy, plan ćwiczeń w domu itp. Rodzice zawsze mają czas na osobne spotkanie (ustalenie terminu, przyjazd do Poradni i inne), zdecydowanie wolą taką formę, dlatego nie zostały utworzone harmonogramy [działań]. Poza tym wyjaśniła, że osoby realizujące zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju często na bieżąco zmieniały terminy zajęć dostosowując je do potrzeb rodzica i dlatego nie zadbały o utworzenie harmonogramu po okresie stabilizacji terminów spotkań. Było to niedopatrzenie. (dowód: akta kontroli, str. 365)*

5. Dwójce dzieci zorganizowano zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju w wymiarze mniejszym niż cztery godziny miesięcznie ([...] ³⁹ w roku szkolnym 2015/2016 w wymiarze dwóch godzin miesięcznie, a [...] ⁴⁰ w roku szkolnym 2017/2018 w wymiarze trzech godzin miesięcznie). (dowód: akta kontroli, str. 454-455)

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, a od 1 września 2017 r. – z § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie organizuje się w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, w zależności od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka.

³⁸ Dz. U. poz. 1257. Dalej: rozporządzenie z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie.

³⁹ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

⁴⁰ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

Dyrektor wyjaśniła: *mama dziecka [...]41 deklarowała, że jest zainteresowana głównie zajęciami logopedycznymi. Planowała zwiększenie wymiaru zajęć od kolejnego roku i tak się stało. Dziecko [...]42 w roku szkolnym 2017/2018 miało zaplanowane zajęcia w wymiarze 4 godzin. Pedagog prowadząca zajęcia ze względu na swój stan zdrowia zaproponowała rodzicom zmniejszenie o 1 godzinę – stąd ten mniejszy wymiar. Ze względu na ograniczone możliwości kadrowe nie byliśmy w stanie zapewnić zastępstwa.* (dowód: akta kontroli, str. 364)

6. W okresie objętym kontrolą zespół wczesnego wspomaganie rozwoju nierzetelnie realizował obowiązek szczegółowego dokumentowania zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz działań podejmowanych w zakresie wsparcia jego rodziny. W latach 2015/2016-2016/2017 dwóch terapeutów (pedagog i logopeda) nie dokumentowało przebiegu zajęć prowadzonych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Poza tym zespół wczesnego wspomaganie rozwoju nie dokumentował działań podejmowanych w ramach współpracy z rodziną dziecka. (dowód: akta kontroli, str. 454-522)

Zgodnie z § 3 ust. 5 rozporządzenia z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, zespół powinien szczegółowo dokumentować działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju. Od 1 września 2017 r. ww. obowiązek wynika z § 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie.

Z wyjaśnień logopedy wchodzącego w skład zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wynika, że ważniejszym dla niej było tworzenie relacji terapeutycznej z podopiecznymi i ich rodzicami oraz maksymalne poświęcenie czasu na terapię. Wyjaśniła również: *Dynamika pracy w Poradni pozostawia niewiele czasu na tworzenie dokumentacji.* (dowód: akta kontroli, str. 524)

Pedagog, członek zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wyjaśniła: *Nie prowadziłam ww. dokumentacji, ponieważ nie wymagano tego ode mnie.* (dowód: akta kontroli, str. 541)

Dyrektor wyjaśniła: *w tych latach pracownicy Poradni dopiero wprowadzali nową formę zajęć. Nie było jednolitego wzoru prowadzonej dokumentacji. Część dokumentów wzorowana była na innych, z innych placówek (m.in. ze strony ORE). Wykazywane zajęcia na pewno były realizowane. Ze względu na fakt, że były to początki tego typu działań Poradni to ww. Panie z innymi pracownikami placówki często omawiały przebieg zajęć, czynione przez dzieci postępy, szukały wsparcia w planowaniu ćwiczeń. Z tego względu prawidłowy zapis zajęć niejako stał się „drugoplanowy”. Jako dyrektor także bardziej skupiałam się na jakości pracy ww. Pań a nie jej dokumentowaniem (...).* (dowód: akta kontroli, str. 122)

Dyrektor wyjaśniła, że niedokumentowanie współpracy z rodzicami, polegającej na omawianiu z rodzicem przebiegu zajęć, postępów dziecka oraz ćwiczeń do domu, było ze strony Poradni niedopatrzaniem. (dowód: akta kontroli, str. 543)

Uwaga dotycząca badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że potwierdzeniem opracowania przez zespół wczesnego wspomaganie rozwoju indywidualnych programów wczesnego wspomaganie powinny być złożone na nich podpisy wszystkich członków tego zespołu.

Ocena cząstkowa

Poradnia zapewniła podjęcie szybkich, lecz nie w pełni skutecznych działań wynikających z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Większość dzieci, rozpoczęła zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju przed upływem dwóch miesięcy od złożenia przez rodziców wniosku o objęcie dziecka wsparciem. Trudności z zapewnieniem przez Poradnię odpowiednich specjalistów oraz nie w pełni właściwe planowanie przydziału zadań pracownikom spowodowały, że wszystkim dzieciom, których dokumentację analizowano,

⁴¹ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

⁴² Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

zapewniono realizację tylko część zaleceń zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Poza tym dwójce dzieci z siedmiu, których dokumentacją analizowano, zorganizowano zajęcia w danym roku szkolnym w wymiarze poniżej czterech godzin miesięcznie. Indywidualne programy wczesnego wspomaganie rozwoju na rok 2017/2018 nie zostały opracowane przez zespół w składzie wymaganym przepisami oświatowymi. Dla każdego z siedmiorga dzieci określono kierunki podejmowanych działań w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, natomiast nie ustalono ich harmonogramu. Zaplanowane w indywidualnych programach wczesnego wspomaganie zajęcia z dziećmi były realizowane przez specjalistów z niezbędnymi kwalifikacjami. W poszczególnych latach szkolnych zaplanowane zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju nie zostały w pełni zrealizowane z powodu m.in. nieobecności dzieci oraz trudności kadrowych Poradni. Zespół wczesnego wspomaganie nierzetelnie wywiązywał się z obowiązku szczegółowego dokumentowania działań prowadzonych w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju.

3. Nadzór, ewaluacja i współpraca z innymi placówkami w realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

Na podstawie dokumentacji wczesnego wspomaganie siedmiorga dzieci, dotyczącej realizacji zaplanowanych zajęć ustalono, że:

- w Poradni nie dokonywano pisemnej oceny efektów (postępów i trudności) pracy z dziećmi;
- w roku szkolnym 2017/2018 zespół wczesnego wspomaganie rozwoju powołany w Poradni nie sporządzał arkuszy obserwacji dziecka, o których mowa w § 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie;
- w trakcie roku szkolnego nie dokonywano zmian w opracowanych indywidualnych programach wczesnego wspomaganie;
- Poradnia nie zaproponowała rodzicom wykonania badań specjalistycznych lub kontrolnych w celu pogłębienia diagnozy dziecka oraz podnoszenia efektywności oddziaływań terapeutycznych;
- w badanych sprawach nie było dokumentacji świadczącej o dokonywaniu przez zespół ocen efektywności współpracy z rodziną dziecka. (dowód: akta kontroli str. 525)

W kontrolowanym okresie wystąpił jeden przypadek rezygnacji rodziców z terapii wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. W dniu 9 października 2017 r. rodzic dziecka [...] ⁴³ zwrócił się do Wydziału Edukacji Kultury Fizycznej i Sportu Starostwa z pismem, informującym o rezygnacji z zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju. W uzasadnieniu rezygnacji rodzic podał, że: *dziecko wymaga specjalnego nauczania i terapii.* (dowód: akta kontroli str. 123)

Poradnia nie nawiązała współpracy i nie zawierała porozumień z innymi placówkami działającymi na rzecz dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju i jego rodziny jak np.: podmiot leczniczy, przedszkole lub inna placówka oświatowa, ośrodek pomocy społecznej, organizacje pozarządowe. (dowód: akta kontroli str. 525)

Dyrektor sporządziła plany nadzoru pedagogicznego za lata 2015/2016-2017/2018. Plany te zostały przedstawione radzie pedagogicznej w wymaganym terminie, tj. do 15 września roku szkolnego, którego dotyczyły. Głównymi celami nadzoru pedagogicznego określonymi w planach było: prawidłowość wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, współpraca z lokalnymi partnerami oraz wspieranie szkół w realizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych. Plany nadzoru pedagogicznego nie zawierały treści dotyczących poprawności wydawania opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju dzieci, a także prowadzenia ewaluacji i nadzoru z realizacji programu wsparcia. (dowód: akta kontroli str. 124-141)

⁴³ Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach dokonała wyłączenia danych osobowych na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm.) ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej.

Dyrektor sporządziła sprawozdania z realizacji nadzoru pedagogicznego za lata 2015/2016-2016/2017 i w wymaganym terminie, tj. do 31 sierpnia danego roku szkolnego przedstawiła je radzie pedagogicznej. Sprawozdania, podobnie jak plany nadzoru pedagogicznego, nie zawierały treści dotyczących realizacji zadań z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. (dowód: akta kontroli str. 142-148)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka nie dokumentował oceny postępów dziecka oraz skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, a w roku szkolnym 2017/2018 nie prowadził arkuszy obserwacji, w których powinny być zawarte, zgodnie z § 4 pkt 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, oceny postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka. (dowód: akta kontroli str. 525)

Na podstawie § 3 ust. 3 pkt 3 i 4 oraz ust. 5 rozporządzenia z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, a także § 3 ust. 4 pkt 4 i 5 oraz § 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, zespół powinien dokonywać oceny postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, analizować skuteczność pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie oraz szczegółowo dokumentować działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, arkusz obserwacji zawiera: 1) imię i nazwisko dziecka; 2) numer opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz datę wydania tej opinii; 3) ocenę sprawności dziecka w zakresie: motoryki dużej, motoryki małej, percepcji, komunikacji, rozwoju emocjonalnego i zachowania; 4) ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym; 5) informacje dotyczące poszczególnych zajęć realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie.

Stosownie do § 3 ust. 5 regulaminu pracy zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, *zespół szczegółowo dokumentuje działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie – dokumentacja ta zawarta jest w Teczce dziecka. Dokumentacja obejmuje również monitorowanie postępów dziecka.* (dowód: akta kontroli str. 367-368)

Dyrektor wyjaśniła: *nie dokonywano pisemnej zaplanowanej oceny efektów pracy z dzieckiem. Pracownicy na bieżąco między sobą omawiali postępy (lub brak oczekiwanych postępów) pracy z dzieckiem, ale nie dokumentowali tego w wymaganej pisemnej formie. Błąd ten wynika z mojego niedopatrzenia, niedopilnowania prowadzenia właściwej dokumentacji.* (dowód: akta kontroli str. 149)

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że z powodu niedopatrzenia w roku szkolnym 2017/2018 zespół nie sporządzał arkuszy obserwacji dziecka. (dowód: akta kontroli str. 149)

3. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka nie nawiązał współpracy z podmiotami, o których mowa w § 3 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia z 2013 r. w sprawie wczesnego wspomaganie oraz § 3 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, w celu zapewnienia m.in. spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka. Z przepisów tych wynika, że do zadań zespołu należy nawiązanie współpracy z:

- a) przedszkolem, inną formą wychowania przedszkolnego, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej, do którego uczęszcza dziecko, lub innymi podmiotami, w których dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi, w celu zapewnienia spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka,
- b) podmiotem leczniczym w celu zdiagnozowania potrzeb dziecka wynikających z jego niepełnosprawności, zapewnienia mu wsparcia medyczno-rehabilitacyjnego i zalecanych wyrobów medycznych oraz porad i konsultacji dotyczących wspomaganie rozwoju dziecka,
- c) ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku i jego rodzinie pomocy, stosownie do ich potrzeb. (dowód: akta kontroli str. 525)

Dyrektor wyjaśniła: w roku szkolnym 2015/2016 nasza placówka podejmowała próby nawiązania współpracy z Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Starachowicach w zakresie rehabilitacji dzieci. W rozmowy zaangażowany był Starosta Starachowicki. Rozmowy nie zakończyły się zawarciem stosownego porozumienia (...). W przypadku dzieci uczęszczających do przedszkola pracownicy dopytywali o rodzaj prowadzonych tam zajęć, aby uzupełniać ćwiczenia. Natomiast nie nawiązywali bezpośredniej współpracy z osobami pracującymi w innych placówkach z podopiecznym dzieckiem. (dowód: akta kontroli str. 149-151)

4. Nadzór pedagogiczny sprawowany przez Dyrektora nie obejmował zagadnień związanych z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka. Zagadnień tych Dyrektor nie uwzględniła w planach nadzoru, w tym prawidłowości wydawanych opinii, prowadzenia zajęć z dziećmi i współpracy z ich rodzicami, ewaluacji postępów w prowadzonej terapii oraz potrzeby nawiązania współpracy z innymi podmiotami, w celu zapewnienia spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka. (dowód: akta kontroli str. 124-148)

Zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴⁴ i § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴⁵, formami nadzoru pedagogicznego są: ewaluacja, kontrola, wspomaganie, a od roku szkolnego 2017/2018 także monitorowanie, również w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Zgodnie z § 4 pkt 3 ww. rozporządzeń, nadzór pedagogiczny jest sprawowany z uwzględnieniem pozyskiwania informacji zapewniających obiektywną i pełną ocenę działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki.

Dyrektor wyjaśniła: w nadzorze pedagogicznym na lata szkolne 2015/2016-2017/2018 nie było zaplanowanych działań obejmujących wczesne wspomaganie dziecka. Ten obszar w całej działalności Poradni zajmuje tylko niewielki zakres. Nie wszyscy pracownicy placówki zaangażowani są w diagnozę oraz terapię małego dziecka. Z tego powodu podjęta została decyzja, że inne obszary działania placówki będą podlegały nadzorowi. (dowód: akta kontroli str. 152)

Ocena cząstkowa

W Poradni nie dokumentowano efektów pomocy udzielanej dzieciom w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju od roku szkolnego 2017/2018 nie sporządzał arkuszy obserwacji dzieci objętych terapią. Dyrektor terminowo sporządzała i przedstawiała radzie pedagogicznej plany nadzoru pedagogicznego, jednak nie uwzględniła w nich zagadnień dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

4. Warunki organizacyjne i finansowe wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

W Poradni, w okresie objętym kontrolą zatrudnionych było 18 nauczycieli (specjalistów), którzy posiadali wykształcenie wyższe, w tym: dziewięciu psychologów, siedmiu pedagogów oraz dwóch logopedów. Dziewięciu z nich było nauczycielami dyplomowanymi, pięciu – mianowanymi, a czterech – kontraktowymi. Wszyscy zatrudnieni w Poradni nauczyciele posiadali przygotowanie pedagogiczne. (dowód: akta kontroli str. 153-158)

W kontrolowanym okresie trzech nauczycieli zatrudnionych w Poradni uczestniczyło w następujących zewnętrznych szkoleniach i kursach dotyczących wczesnego wspomaganie dzieci:

- Kurs „Psychoterapia dzieci i młodzieży w ujęciu poznawczo-behawioralnym”;
- Warsztaty szkoleniowe z narzędzia M-CHAT-R/F;
- Szkolenie „Afazja-dzieci”;
- Szkolenie „Integracja Sensoryczna”;

⁴⁴ Dz. U. poz. 1270. Uchylone z dniem 1 września 2017 r.

⁴⁵ Dz. U. poz. 1658.

Ponadto jeden nauczyciel ukończył studia podyplomowe z zakresu surdopedagogiki. (dowód: akta kontroli str. 159-172)

W ramach wewnętrznego doskonalenia nauczycieli (WDN) Poradnia nie przeprowadzała szkoleń w temacie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Dyrektor wyjaśniła: w planach WDN na lata szkolne 2015/2016-2017/2018 nie było zaplanowanych szkoleń dotyczących tematyki wczesnego wspomaganie rozwoju małego dziecka. Zdecydowano się na wybór innych tematów, które dotyczą wszystkich pracowników Poradni. (dowód: akta kontroli str. 173)

Poradnia w badanym okresie dokonała zakupu następującej literatury fachowej z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, wydanej po 2010 r.: „Krok po kroku jak rozwijać mowę dziecka” i „6-elementowe historyjki obrazkowe”. (dowód: akta kontroli str. 174)

Poradnia zajmuje pomieszczenia na parterze i drugim piętrze w budynku Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Starachowicach. Dysponuje pięcioma gabinetami do badań psychologicznych, trzema do badań pedagogicznych (w tym jednym do terapii EEG Biofeedback) oraz dwoma logopedycznymi.

Na parterze budynku znajduje się sala do zajęć integracji sensorycznej o powierzchni 32,50 m² oraz przynależne do niej pomieszczenie o powierzchni 9,30 m², przeznaczone na składowanie pomocy wykorzystywanych podczas terapii. Sala nie jest oznakowana i nie posiada informacji o godzinach pracy specjalistów. Do sali możliwy jest dojazd wózkiem inwalidzkim po pochylni dla osób niepełnosprawnych. Sala do zajęć terapii sensorycznej wyposażona jest w: podwiesie wraz z huśtawkami terapeutycznymi (3 szt. – prostokątna, kwadratowa, grzybek), deskorolkę, deskę rotacyjną, równoważnię, beczki (2 szt.), tunel piankowy, elementy piankowe różne kształty, materace, trampolinę, piłki terapeutyczne (2 szt.), stożek terapeutyczny, labirynt wielopoziomowy, pałeczki z magnesami, języki terapeutyczne, zestawy do ćwiczeń analizy i syntezy wzrokowej.

Realizacja zajęć wczesnego wspomaganie dzieci prowadzona jest również w trzech pomieszczeniach zlokalizowanych na drugim piętrze budynku, który nie był wyposażony w windę. W dwóch pokojach zajęcia prowadzone są przez logopedę, a w jednym przez pedagoga.

Oględziny pokoju, w którym zajęcia prowadzi pedagog wykazały, że:

- pokój nie jest oznakowany i brak jest informacji o godzinach pracy specjalisty;
- powierzchnia pokoju wynosi 16,40 m²;
- w korytarzu obok pokoju znajduje się ogólnodostępna łazienka nieprzystosowana dla małych dzieci;
- pokój wyposażony jest w meble dostosowane dla małych dzieci;
- pokój był czysty, sprzyjający do prowadzenia zajęć przez pedagoga;
- w pokoju znajdowały się następujące pomoce: do motoryki dużej i ćwiczeń sensorycznych (12 szt.), do motoryki małej, koordynacji wzrokowo-ruchowej i percepcji wzrokowej (31 szt.), dydaktyczne do kształtowania umiejętności czytania, pisanie i liczenia (8 szt.) do percepcji słuchowej (3 szt.) oraz do ćwiczeń oddechowych (2 szt.).

Oględziny pokoju, w którym zajęcia prowadzi logopeda wykazały, że:

- na drzwiach do pokoju brak jest informacji o godzinach pracy specjalisty;
- powierzchnia pokoju wynosi 16,40 m²;
- pokój wyposażony jest w meble dostosowane dla małych dzieci, lustro, biurko, biurko komputerowe, komputer;
- w pokoju znajdowały się pomoce wykorzystywane do ćwiczeń: oddechowych (7 szt.), motoryki i kinestezji (3 szt.), artykulacyjnych, fonacyjnych i językowych (22 szt.), percepcji wzrokowej, koordynacji wzrokowo ruchowej i motoryki małej (7 szt.) oraz percepcji słuchowej (4 szt.);
- pokój był czysty, sprzyjający do prowadzenia zajęć logopedycznych.

Poradnia dysponuje pomieszczeniem dla ok. 10-12 osób, w którym mogą się odbywać spotkania rodziców oraz pomieszczeniami do pracy w grupach 2-3 osobowych. (dowód: akta kontroli str. 175-182)

Dyrektor w badanym okresie opracowała projekty planów finansowych, które przedstawiła do akceptacji Zarządowi Powiatu Starachowickiego. Plany finansowe Poradni zatwierdziła

Rada Powiatu Starachowickiego w formie uchwały budżetowej na dany rok. Wydatki na wczesne wspomaganie rozwoju dziecka klasyfikowane były w planach finansowych Poradni w rozdziale 85404 *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*. W 2015 r. powiat starachowicki nie otrzymał dotacji z subwencji oświatowej na realizację przez Poradnię zadań wczesnego wspomaganie dziecka. Wydatki na ten cel w 2015 r., w kwocie 13 530,00 zł zostały pokryte ze środków własnych powiatu starachowickiego. W 2016 r. plan po zmianach w rozdziale 85404 stanowił kwotę 24 511,00 zł i został wykonany w wysokości 24 508,59 zł (99,9%). Dotacja określona w subwencji oświatowej na ten cel w 2016 r. wynosiła 22 699,71 zł i była niższa o prawie 8% od poniesionych wydatków.

W 2017 r. plan po zmianach wynoszący 14 703,00 zł został wykonany w kwocie 14 701,21 zł (99,9%). W roku tym dotacja z subwencji oświatowej wynosiła 18 234,10 zł i została wydatkowana w 80,6%.

Na 2018 r. zaplanowano wydatki w rozdziale 85404 na kwotę 19 016,00 zł, które w I kwartale tego roku zostały zrealizowane w wysokości 4117,42 zł (21,6%). Kwota dotacji określona w metryczce subwencji oświatowej wynosiła 37 354,40 zł i była prawie dwukrotnie wyższa od kwoty zaplanowanej w planie finansowym. (dowód: akta kontroli str. 183-232)

Dyrektor wyjaśniła: *nie jestem w stanie stwierdzić dlaczego subwencja oświatowa w metryczce przyznana przez Ministerstwo Oświaty jest większa od środków przyznanych w planie finansowym na rok szkolny 2017/2018 dla Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej*. (dowód: akta kontroli str. 233)

W badanym okresie Poradnia nie otrzymała środków zewnętrznych na realizację zadań związanych z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka. (dowód: akta kontroli str. 234)

Dyrektor w dniu 30 grudnia 2013 r. wydała zarządzenie nr 13.2013 w sprawie wprowadzenia Polityki Bezpieczeństwa i Instrukcji przetwarzania danych osobowych. W instrukcji stanowiącej załącznik do ww. zarządzenia, w rozdziale V określone zostały m.in. środki techniczne i organizacyjne niezbędne do zapewnienia poufności, integralności i rozliczalności danych osobowych (formy zabezpieczenia pomieszczeń, w których przetwarzane są dane osobowe oraz sposoby ich przechowywania, formy zabezpieczeń przed nieautoryzowanym dostępem do danych osobowych oraz przed utratą tych danych). Organizację ochrony danych osobowych wg omawianego zarządzenia realizuje się poprzez:

- zapoznanie każdej osoby z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych przed dopuszczeniem do pracy;
- przeszkolenie osób w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych;
- kontrolowanie pomieszczeń budynku;
- prowadzenie ewidencji osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych;
- wyznaczenie administratora bezpieczeństwa informacji;
- aktualizowanie oprogramowania antywirusowego; nadzór nad wykonywaniem kopii zapasowych, ich przechowywaniem oraz okresowym sprawdzaniem pod kątem ich dalszej przydatności;
- sporządzanie raportów z naruszenia bezpieczeństwa systemu informatycznego.

(dowód: akta kontroli str. 235-243)

Pracownicy Poradni dokonujący czynności związanych z przetwarzaniem danych osobowych składali oświadczenia o zapoznaniu się z treścią Regulaminu Pracy Poradni oraz o znajomości przepisów dotyczących ochrony danych osobowych oraz o obowiązku zachowania w tajemnicy w czasie i po ustaniu zatrudnienia danych osobowych do których mieli dostęp. Upoważnienie do dostępu do bazy SIO oraz pomieszczenia składnicy akt posiadało trzy osoby, tj.: Dyrektor, główny księgowy oraz pracownik sekretariatu. W Poradni corocznie dokonywano komisyjnego przeglądu pomieszczeń, z czynności której sporządzano protokół. Według protokołów za lata objęte kontrolą stan pomieszczeń, ich zabezpieczenia i wyposażenia był dobry. Funkcję administratora bezpieczeństwa pełni Dyrektor.

Poradnia nie zrealizowała zadań dotyczących przeszkolenia osób w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych.

W zakresie udostępniania informacji na zewnątrz Dyrektor wyjaśniła: *osobami uprawnionymi do odbioru informacji o dziecku są rodzice/prawni opiekunowie. Otrzymują pisemną informację (opinia, orzeczenie lub informacja) o wynikach badań dziecka, postępkach terapii itp. Rodzic decyduje dalej o wykorzystaniu takiego dokumentu. W przypadku, gdy rodzina zmienia miejsce zamieszkania i opiekę przejmuje inna poradnia psychologiczno-pedagogiczna przekazujemy za pośrednictwem poczty, na pisemny wniosek rodzica pełną dokumentację dziecka do tej placówki. Sporządzany jest protokół przekazania dokumentacji podpisany przez dyrektorów obu poradni.* (dowód: akta kontroli str. 244-253)

W wyniku oględzin ustalono, że na drugim piętrze budynku Poradni znajduje się nieoznakowany pokój – składnica akt o powierzchni 16,4 m², w którym przechowywane są dokumenty dotyczące dzieci objętych terapią m.in. wczesnego wspomaganie rozwoju. Pokój zamykany jest typowymi, wewnętrznymi drzwiami płycinowymi, na jeden nieatestowany zamek z wkładką typu yale. W pokoju, przy wejściu po prawej stronie znajdują się dwie gaśnice proszkowe o pojemności 4 kg każda, z datą ostatniej legalizacji 27 kwietnia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 254)

Do arkuszy organizacyjnych oraz aneksów do nich, które Poradnia przekazuje do Starostwa nie były załączane wydawane opinie. (dowód: akta kontroli str. 255)

W wyniku porównania danych (liczby wydanych opinii) wprowadzonych przez Poradnię do SIO, z dokumentacją dotyczącą liczby faktycznie wydanych opinii w zakresie potrzeby objęcia dzieci wczesnym wspomaganie rozwoju stwierdzono różnice na dzień 30 września 2015 r., 2016 r. i 2017 r.

W wyniku porównania danych (liczby dzieci objętych wczesnym wspomaganie wprowadzonych przez Poradnię do SIO), z dokumentacją dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w Poradni ustalono, że:

- 1) na 30 września 2015 r. w SIO wykazano pięcioro dzieci, co było zgodne z dokumentacją źródłową;
- 2) na 30 września 2016 r. w SIO wykazano czworo dzieci, według dokumentacji w roku szkolnym 2016/2017 wspomaganie objętych było ośmioro dzieci. Po 30 września 2016 r. wspomaganie objęto dodatkowo czworo dzieci;
- 3) na 30 września 2017 r. w SIO wykazano ośmioro dzieci, co było zgodne z dokumentacją źródłową;
- 4) na 31 marca 2018 r. w SIO wykazano siedmioro dzieci, według dokumentacji na dzień kontroli (19 kwietnia 2018 r.) wczesnym wspomaganie objęto siedmioro dzieci. (dowód: akta kontroli str. 25-36, 107-111, 113)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor nie zapewniła wprowadzenia do SIO rzetelnych danych dotyczących liczby wydanych opinii o potrzebie objęcia dzieci wczesnym wspomaganie rozwoju w latach 2015-2017. Z dokumentacji Poradni wynika, że według stanu na 30 września 2015 r. wydano siedem opinii, w tym: trzy dla dzieci do trzech lat (o dwie mniej niż wykazano w SIO) oraz cztery dla dzieci powyżej trzech lat (o dwie więcej niż wykazano w SIO). Na 30 września 2016 r. z dokumentacji wynika, że wydano 12 opinii (o dwie mniej niż wykazano w SIO), w tym: pięć dla dzieci do trzeciego roku życia (o trzy mniej niż w SIO) oraz siedem dla dzieci w wieku przedszkolnym (o jedną więcej niż w SIO). Na 30 września 2017 r. z dokumentacji wynika, że wydano 14 opinii (o jedną mniej niż wykazano w SIO), w tym: cztery dla dzieci do trzeciego roku życia (o jedną mniej niż w SIO). (dowód: akta kontroli str. 25-36, 107-111, 113)

Dyrektor wyjaśniła: *błąd w zakwalifikowaniu do grupy wiekowej według stanu na 30 września 2015 r. wynikał z nieprawidłowego obliczenia wieku dzieci (zaokrąglenie), natomiast błędy w SIO polegające na wykazaniu większej ilości opinii niż w dokumentacji według stanu na 30 września 2016 i 2017 r. wynikały z niedopatrzeń.* (dowód: akta kontroli str. 256)

2. Pokój, w którym przechowywane były dokumenty dotyczące m.in. dzieci objętych wczesnym wspomaganem rozwoju, nie był zabezpieczony w sposób przewidziany w załączniku nr 3 do zarządzenia nr 1/2012 Dyrektora z 20 lutego 2012 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji o organizacji i zakresie działania składnicy akt. Pokój ten był zamykany typowymi, wewnętrznymi drzwiami pływającymi, na jeden nieatestowany zamek z wkładką typu yale, podczas gdy z ww. zarządzenia wynika, że powinien być zabezpieczony przed włamaniem co najmniej przez wzmocnione drzwi z minimum dwoma zamkami. (dowód: akta kontroli str. 254, 257-260)

Dyrektor wyjaśniła: *w ramach posiadanych środków nie mamy możliwości założenia wzmocnionych drzwi i dodatkowego zamka do składnicy akt. Wystąpimy do Starostwa o dodatkowe środki na ten cel.* (dowód: akta kontroli str. 261)

3. W Poradni nie zrealizowano obowiązku przeszkolenia pracowników tej placówki w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych, zgodnie z wymogiem określonym w zarządzeniu Dyrektora nr 13.2013 z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia Polityki Bezpieczeństwa i Instrukcji przetwarzania danych osobowych. (dowód: akta kontroli str. 235-243, 253)

Dyrektor wyjaśniła: *nie zrealizowano przeszkolenia w tym zakresie. Jest to moje niedopatrzenie.* (dowód: akta kontroli str. 253)

Ocena częściowa

W Poradni zatrudnieni byli specjaliści o odpowiednich kwalifikacjach do realizacji zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. Trzy pokoje, w których prowadzone były zajęcia wyposażone były w odpowiednie pomoce dydaktyczne, jednak dwa z nich zlokalizowane były w budynku na drugim piętrze, niewyposażonym w windę, co uniemożliwiało dostęp dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Dyrektor nie zapewniła: rzetelnego wprowadzenia do SIO danych dotyczących liczby wydanych opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, realizacji obowiązku przeszkolenia osób w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych oraz właściwego zabezpieczenia pomieszczenia składnicy akt, w której przechowywane są dokumenty dzieci objętych terapią.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁶, wnosi o:

1. Zapewnienie terminowego wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.
2. Prawidłowe powoływanie zespołów orzekających o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz zapewnienie udziału w jego posiedzeniach osób powołanych zarządzeniem Dyrektora ustalającym jego skład.
3. Przygotowywanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju przez członka zespołu orzekającego wyznaczonego przez przewodniczącego tego zespołu.
4. Zapewnienie dzieciom objętym wczesnym wspomaganem rozwoju realizacji wszystkich form wsparcia wskazanych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.
5. Określanie w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju informacji o występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających funkcjonowanie dziecka.
6. Opracowywanie indywidualnych programów wczesnego wspomaganie przez zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w składzie wymaganym rozporządzeniem z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomaganie, z uwzględnieniem wszystkich wymogów określonych w § 5 tego rozporządzenia.

⁴⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.

7. Ustalanie przez zespół wczesnego wspomagania harmonogramów podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju.
8. Organizowanie zajęć w ramach wczesnego wspomagania rozwoju w wymiarze nie mniejszym niż cztery godziny w miesiącu.
9. Szczegółowe dokumentowanie przez zespół wczesnego wspomagania rozwoju dziecka działań prowadzonych w ramach indywidualnych programów wczesnego wspomagania, w tym prowadzenie arkuszy obserwacji.
10. Podjęcie działań zapewniających nawiązanie przez zespół wczesnego wspomagania rozwoju dziecka współpracy z podmiotami, o których mowa w § 3 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 2017 r. w sprawie wczesnego wspomagania.
11. Objęcie przez Dyrektora nadzorem pedagogicznym spraw związanych z wczesnym wspomaganem rozwoju dziecka z dysfunkcjami.
12. Wprowadzanie rzetelnych danych do SIO dotyczących liczby wydawanych opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.
13. Przeszkolenie pracowników Poradni w zakresie bezpiecznej obsługi urządzeń i programów związanych z przetwarzaniem danych osobowych.
14. Zabezpieczenie wejścia do składnicy akt zgodnie z wymogami określonymi w zarządzeniu nr 1/2012 Dyrektora z dnia 20 lutego 2012 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce,   czerwca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

Kontrolerzy:
Agnieszka Olejarz
główny specjalista kontroli państwowej

.....
Zbigniew Majewski
główny specjalista kontroli państwowej
.....